

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

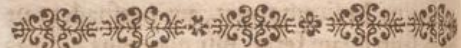
38. De Procuratoribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

26 II. *Advocatus* litem susceptam nequit deserere, & pro adversa parte meliorem forsam causam habente postulare. *l. 3. §. 9. C. de Judiciis.* adhibitâ tamen distinctione: vel enim prior causa ex postfacto advocato apparet manifestè injusta, & falsa, ita ut eam tutâ conscientiâ fovere amplius non possit: vel est justa & probabilis? *Priori* casu variare potest: quia obligatio nata nulla est, tanquam de re illicita: nec propterea, quòd ab initio susceperit causam, quam tunc putavit esse justam, debet esse deterioris conditionis, quàm alius, qui alterius causæ patrociniûm suscipere potest. Insuper bonum publicum exigit veritatem manifestari, ut justum iudicium ferri queat. *Posteriori* verò casu probabilem causam semel susceptam amplius deserere non potest invita illa parte: ex pacto enim, vel quasi contractu sese ad id obligâsse censetur: & prævaricatio est, quando advocatus causam clientis prodit, colludendo cum adversario. *l. 1. ff. de Prævaricatis.* Quòd autem quidam permittant advocato ob non solum salarium transire ad partem adversam, secundum illud Poëtæ. *ibi fas, ubi plurima merces:* ea non Jcti, sed proditoris sententia videtur.

27 III. *Advocatus* potest petere, & recipere justum salarium. Ubi refert: an hoc stipendium seu salarium à lege, aut consuetudine taxatum sit, vel non? Si primum, certum est, quòd majus recipere nequeat, nisi fortè liberaliter donetur: quia quivis tenetur legere justè taxantem pretium servare. Si secundum, tunc tantum recipere potest, quantum habitâ ratione laboris, dignitatis, scientiæ, & difficultatis causæ arbitrio prudentis viri videbitur, non ultra. Imò gratis tenetur, non quidem ex justitia, sed ex misericordia operam suam impendere, & advocare pro pauperibus, saltem suæ civitatis, ut supponitur ex *D. Thom. 2. 2. q. 71. a. 1. cum Azor. p. 3. l. 13. c. 29.*

IV. *Clericus*, qui contra Ecclesiam, à qua beneficium habet, advocat, tanquam ingratus beneficio privatur. *c. fin. h. t. & ibi DD.*

TITULUS XXXVIII. De Procuratoribus.

SUMMARIA.

1. *Procurator* qualiter differat ab *Advocato*?
2. *Procuratoris* definitio. 3. *Uique* 7. & *divisio*.
7. *Uique* 16. *Quinam* constituere. 16. *Uique* 24. *Quinam* constitui possint *procuratores*?
24. 25. *Ad quæ negotia, & causas* *procuratoris* constitui liceat?
26. *Procurator sine mandato non* admittitur.
27. & *seqq.* De obligatione, officio, & potestate *Procuratoris*.

Secundo in iudicio agere possumus per *Procuratorem*; qui differt ab *Advocato*, tum quòd ipse mandato, iste precibus constituatur. *l. 1. ff. h. t.* tum quòd *procuratoris* officium ut privatum & vile, *advocati* nobile & publicum. *l. 2. ff. de R. F.* tum quòd *Procurator* lite contestatâ fiat dominus litis. *l. 2. ff. h. t.* non item *Advocatus*. Verum hodiernis moribus *Advocati* & *Procuratoris* Officium coaluit, ut jam idem sit in iudicio *advocatus* & *Procurator*, præsertim in Camera. *Gail. l. obs. 44. n. 8.*

§. I.

Definitur *Procurator* in genere, quòd sit ille, qui aliena negotia mandato domini administrat. *d. l. 1. pr. ff. h. t.*

§. II.

Dividitur *Procurator* I. in generalem, & specialem. Generalis est, cui universorum negotiorum, seu omnium rerum administratio committitur. Specialis, cui negotium unum vel plura, certa tamen, & determinata nominatim sunt mandata.

Procurator generalis subdividitur in eum, qui constitutus est cum libera, & in illum, qui

constitutus est *sine libera*. Constitutus *cum libera* dicitur, cui non solum omnium bonorum administratio, sed plena quoque ac libera potestas bona ista administrandi commissa est, prout ipsi Domino res suas administrare licet: unde talis Procurator etiam potest alienare, & ea omnia perficere, quæ mandatum speciale cæteroquin exposcunt arg. l. 58. & 59. ff. h. t. c. 4. Eod. in 6. Procurator verò sine libera appellatur is, cui quidem & ipsi universonum bonorum administratio concessa est, sed non libera administratio & plena potestas omnia prorsus agendi, quæ agere potest dominus: unde talis nequit alienare, nisi fructus & res, quæ facillè corrumpi possunt. l. 63. ff. Eod.

II. Dividitur Procurator in judicialem, qui Procurator ad lites; & extrajudicalem, qui Procurator ad negotia salutatur. Ille litem mandato Domini gerendam suscipit: Iste extrajudicialia negotia mandato Domini curat.

6 Procurator *judicialis* (de quo potissimum hoc tit.) iterum vel est in rem propriam, vel in rem alienam. Procurator in rem alienam nuncupatur, qui litem eâ intentione gerit, ut emolumentum ad mandantem redeat. In rem suam verò; qui litem alienam in commo- dum proprium administrat, sive cui actio ex titulo, ad transferendum dominium habili, cessa est; Talis est, qui aliquam obligationem vel debitum emit, aut quoquo modo sibi comparavit, quod deinde in judicio pro se exigere possit. l. 34. ff. h. t.

§. III.

7 *Causa efficiens* Procuratoris est consensus constituentis & constituti: quia ut nemo regulariter procuratorem constituere cogitur, ita nec aliquis invitus Procuratoris officium, utpote privatum, subire compellitur. c. 7. h. t. in 6. l. 8. ff. Eod. In Camera tamen, ubi ordinarios habent Procuratores, inviti pro re

nata adigi possunt ad subeundum tale munus, nisi quis procuraturæ in genere renuntiare velit; dum scilicet hoc negotium ipsis est quasi publicum. Mynsing. cent. 4. obs. 32. Sed

Quæres I. Quinam Procuratorem constituere possint? R. Omnes & soli rerum, de quibus agitur, domini, in quantum liberam habent earundem administrationem, se seque obligare possunt. Et ideo I. in judicio absque Tutoris vel Curatoris auctoritate vel consensu non possunt sibi constituere procuratorem pupillus; minor, & prodigus. l. 11. Cod. h. tit. Si tamen à minore datus procurator sententiam pro minore obtinuerit, ea tenebit. l. 14. C. eod. II. Filiusfam. non aliàs recte constituit procuratorem, nisi in iis causis, in quibus potest agere. l. 8. ff. h. tit. III. Servus prohibetur dare procuratorem, nisi de i. statu suo litiget, hoc est, pro libertate asserenda. l. 33. §. 1. ff. eod. IV. Excommunicatus nequit agere per Procuratorem, ne communicare quis cum eo cogatur. cap. fin. h. t. Ad defendendum se verò, & potest, & debet constituere; potest: quia cum defensio sit juris naturalis, excommunicatio non denegatur: debet, quia alioquin ex suo delicto commodum reportaret, nempe ne durante excommunicatione conveniri possit. V. Ante litem contestatam actorem solum, non Procuratorem constituere possunt Tutor, Curator, aut Syndicus Universitatis; lite verò contestatâ ij etiam Procuratorem dare permittuntur: quia tunc fiunt domini litis. l. 11. C. h. t.

Excipiuntur Prælati, qui in bonis communibus, licet eorum domini non sint, sed tantum administrationem habeant, constituunt Procuratorem etiam ante litem contestatam, c. 6. de juram. calum. An autem, & quando ad hoc requiratur consensus Capituli? vide Panorm. ad cap. 21. n. 8. & 9. de Rescript. & Honor. ad h. t. n. 3.

Illud

- 15 Illud hic in *disquisitionem* venit: num Procurator Procuratorem substituere possit? Affirmo de Procuratore extrajudiciali. *c. 1. in fin. h. t. in 6.* nisi dominus nominatim prohibuerit demandare; vel nisi ex verborum conceptione, aut negotii commissi qualitate intelligatur, electam esse personam industriam. arg. *c. 12. de Officio Deleg. in 6.* quod toties videtur intelligi, quoties negotium commissum est valde arduum, ut est causa matrimonialis. *c. fin. h. t. in 6.* Nego de Procuratore judiciali nisi sit vel in rem suam datus; vel litem jam contestatus, & ita dominus litis effectus; vel potestas substituendi ei nominatim à principali concessa. *d. c. 1. §. licet h. t. in 6. l. 23. C. eod.*
- 16 *Quares II.* quoniam Procuratores constitui possint? *scilicet* omnes mandati negotii exequenti capaces, nisi specialiter à jure prohibeantur Prohibentur verò specialiter procurare in judicio I. foemina: quia alienam defensionem suscipere munus virile est, nec sexui muliebri conveniens. *l. 18. C. h. t. Nisi vel in rem suam, vel in necessitate pro parentibus, liberis, aut deserto marito agere velint. l. 41. ff. Eod.*
- 17 II. Minores 25. annis saltem de Jure Canonico, ut disertè habetur in *c. 5. h. t. in 6.* ibi: licet autem quis post 17. annum procurator ad negotia licitè deputetur; ad judicia tamen, nisi major 25. annorum fuerit, deputari nequit. Et meritò: tum ne propter beneficium restitutionis in integrum elusorium reddatur iudicium arg. *l. 51. ff. h. t.* tum quia, cum non habeant legitimam personam standi in judicio *l. 1. §. 2. C. qui legit. person. &c.* non censentur idonei ad alienas lites peragendas. III.
- 18 Absolutè prohibentur milites, nisi agant in rem suam, aut nomine cohortis suae; ne disciplina militaris sub umbra forensi diffusetur. *l. 7.*
- 19 §. 9. *C. h. t. IV.* non sunt admittendi potentiores, hoc est, qui favore, opibus & autoritate partem adversam antecedunt; ne ejusdem jura per potentiam Patronorum supprimantur. *l. 1.*

C. ne liceat potentiorib. Unde nec actiones in illos alienare licet. *l. 2. C. Eod.* nec fiscus, vel Resp. procuratorum suscipere potest. *l. 3. §. 1. C. ne fiscus vel Resp.* V. excluduntur baniti, & rei criminis capitalis. *l. C. h. t. sicut & excommunicati, nisi sint tolerati. c. 7. de Judiciis VI.* Procuratores ad lites esse nequeunt notoriè infames. *c. 4. de Fur. am. calum c. 1. §. 2. causâ 3. q. 2.* Nec Officiis *§. fin. Infit. de Except.* utpote, qui de infamia dubia est accipiendus, sensu *§. cit.* resultante hoc: quòd si alicui Procuratori infamiae exceptio opponatur, eaque statim probari nequeat, quòd ob id non debeat retardari processus, sed quòd non attentà illà exceptione altioris indaginis, sit in lite ulterius procedendum; id quòd etiam praxis præ primis in superioribus Dicastriis servat, ut scilicet semoveantur à procuratorio munere notoriè infames Gail. *1. Observ. 4. §. 8. VII.* Redemptores alienæ litis procuratores non permittuntur in lite redempta. *l. 25. C. h. t.* Quæ tamen constitutio locum non habet, si emptum sit debitum liquidum: vel si actio litigiosa verè & re ipsâ donata sit: vel si creditori nomen datum in solutum: vel si inter collegatarios, aut cohæredes cessio fiat in divisione hæreditatis; neque enim tunc propriè redemptio litis dicitur arg. *l. 22. C. Mandati VIII.* Denique omnes prohibentur qui non habeant personam standi in judicio, ut servus. *l. 33. ff. h. t.* Religiosus sine Superioris licentiâ. *Ch. 3. eod. &c.*

§. IV.

Materia seu Objectum aliud est Procuratoris extrajudicialis, aliud Procuratoris judicialis. *Objectum* Procuratoris extrajudicialis sunt negotia gerenda extra iudicium, vel certa, vel universa. *l. 1. §. 1. ff. h. t.* vel temporalia, vel spiritualia: nam etiam matrimonium per Procuratorem speciale ad id mandatum habentem contrahi posse, textus est in *c. fin. h. t. in 6.* *Objectum* Procuratoris judicialis sunt causæ

in iudicio controversæ. Licet autem olim non nisi in certis causis per alium agere licuerit, *pr. Instit. de iis per quos agere poss.* hodie tamen in omni causa civili etiam famosa, v. g. injuriarum, & etiam criminali civiliter intentata, & amplius, etiam criminaliter intentata, per Procuratorem agere permissum est. *l. 1. §. 2. l. 42. §. 1. ff. b. t.* Imò in causis famosis expedit semper per Procuratorem litigare, ut evitetur infamia juris, quam alias incurreret per sententiam in persona propria condemnatus: nam tali casu sententia ferri debet in procuratorem, proinde ipse principalis per sententiam infamis non fit, quippe non condemnatus; neque etiam Procurator, quippe non condemnatus ex facto & delicto proprio. *l. 1. ff. de his, qui not. infam.* Excipitur causa criminalis, si poena infligenda relegationem excedat, in qua neque ex parte rei, neque ex parte accusatoris procurator admittitur. *l. 1. ff. an per alium causa appell. reddi poss.* Non ex parte rei: ne iudicium reddatur elusorium, si reus forte aufugeret: & quia ex pallore vultus, consternatione, mutatione loquelæ, & similibus saepe probationes desumi possunt. Non ex parte accusatoris: quia ad inscriptionem, ac talionem sive paritatem supplicii tenebatur ex Scto Turpilliano. *l. 7. ff. de Accus.* hinc sublata hac poenâ talionis in criminibus per Procuratorem proponi valet accusatio. *Constitutio crimin. Caroli V. a. 12.*

§. V.

26 *Forma* consideratur in mandato, quo Procurator constituitur: ex eo namque apparet, quantum potestatem habeat, & in quibus acta Procuratoris ratificet Principalis. Debet vero Procurator judicialis se à Domino constitutum docere, id est, procuratorium (uti vocant) proponere. Quod si liquidum sit, de rato cavere non tenetur. *l. 65. ff. b. t.* si illiquidum, cavere tenetur de rato. *l. 1. C. Eod.* si nullam, repellitur à limine iudicii. *c. 1. b. t.*

KÖNIG IN DECRET. LIB. I.

Sed hoc regulariter verum est: fallit siquidem I. in marito, qui sine ullo mandato procuratorio actiones uxoris in iudicio exercere potest, cum cautione tamen de rato: ne terminæ prosequendæ litis causâ in contumeliam matrimonialis pudoris irreverenter irruant, & conventibus virorum, vel iudiciis interesse cogantur. *Textus in l. 21. C. b. t.* Fallit II. in aliis quoque personis conjunctis; quales sunt Parentes, liberi, fratres, consanguinei &c. quia & hæc absque mandato, cum cautione tamen de rato, pro se invicem agere possunt. *l. 35. l. 41. ff. b. t. junctâ l. 12. C. Eod.* Quod ipsis concessum videtur tum propter officium his personis invicem debitum, tum ob præsumptam fidelitatem. Fallit III. in consortibus; qui pariter pro se invicem sine mandato procurare possunt in iudicio per text. *in l. 2. C. de Consortib. ejusd. lit.*

Disputant Canonistæ: an Clericus respectu suæ Ecclesiæ dici possit persona conjuncta, & consequenter ad agendum pro sua Ecclesia sine mandato admitti debeat? Affirmat Glossa *in c. 1. b. t. arg. c. non liceat. causâ 12. q. 2.* in quo omnibus Clericis datur potestas sine mandato reposcendi bona alienata à Prælato, & unâ cum fructibus ad Ecclesiam revocandi. Verum cum Canon ille tantum loquatur de revocatione male alienatorum, ideo alii cum Panormit. *ibid.* rectius respondent, admitti quidem Clericum, sit ita causa exigat, ad procurandum, non tamen ut conjunctam personam sed cum legitimo mandato.

§. VI.

Finitis, ob quem Procurator constituitur, est, 27 ut quia Domini rebus suis superesse nolunt, vel nequeunt, eorum negotia tum judicialia: tum extra judicialia per alios idoneos expendantur, arg. *l. 1. §. usus. ff. b. t.*

§. VII.

Effectus procurationis mandatæ, & susceptæ 28 ptæ varii occurrunt. *Primum* est, quòd Procuratura

- curator, qui suscepit litem, aut negotium demandatum, & tractare incepit, etiam invitus absolvere & exequi cogatur, nisi iustissimâ causâ se excusare possit. l. 8. §. fin. l. 35. §. fin. ff. h. t. l. 5. §. 1. l. 8. §. 6. ff. Mandati. Hinc
- 29 *Secundus* effectus est, quod Procurator judicialis teneatur à sententia interlocutoria appellare, eamque appellationem prosequi, cum tunc necdum substantia finita sit; à sententia definitiva autem non teneatur appellare, sed vel appellare, vel domino ante elapsum decendum sententiam latam denunciare: aliàs obligabitur Domino actione mandati ad interesse, licet appellationem prosequi non cogatur. l. 14. & ibi Interpp. h. t. l. 17. C. Eod. nisi esset constitutus generaliter ad omnes causas, tam presentes, quam futuras. Panorm. in d. c. l. 4. n. 13.
- 30 *Tertius* est, quod Procurator judicialis post litis contestationem fiat Dominus litis, & omnia agere bonâ fide possit, quæ Dominus facere posset, l. 22. & 23. C. h. t. Unde ipse ad omnes actus vocari debet, non Dominus. Mynsing. cent. 2. observ. 44. Ipse quoque sententiam excipit, saltem de Jure communi loquendo. l. 1. C. de sentent. & interlocut. Quamvis teste Gail. 1. observ. 11. n. 2. & 3. de consuetudine & praxi Cameræ sententiæ non amplius in Procuratorem, sed in principalem ferantur, exceptis causis famosis.
- 31 *Quartus* est, quod Procuratoris factum Domino profit, & noceat. l. 46. §. 4. ff. h. t. l. 10. C. Eod. quia ab eo gestum quasi à Domino gestum habetur, quatenus mandati fines non excessit, non etiam, si quid extra fines mandati gerat. l. 27. pr. l. 49. ff. h. t. & ibi Zoëf. n. 18. & seq. quem vide.
- 32 *Quintus* denique effectus est actio mandati directa, & contraria, quæ ex obligatione inter Dominum & Procuratorem contractâ proficitur. *Directa* datur Domino mandanti, ejusque hæredi, contra Procuratorem & ejus

hæredem ad consequendum id, quod illis interest ratione mandati negotii, aut litis neglectæ, vel non exactissimè administratæ. l. 13. & 21. C. Mandati. *Contraria* datur Procuratori & ejus hæredi contra Dominum, & ejus hæredem ad consequendum id, quod ex causa mandati bona fide præstitit, & impendit. l. 46. §. 5. & 6. ff. h. t. & ad resarcienda damna dolo, vel culpâ etiam levissimâ mandantis datur. l. 61. ff. de furtis. junctâ l. 5. §. 2. ff. commodat.

TITULUS XXXIX,

De Syndico.

SUMMARIA.

1. *Quid sit Syndicus?*
2. *Syndicus à quo constituatur.* 3. *Et quis, ac qualiter constitui possit?*
4. *In quibus causis, quomodo, & ob quem finem constitui debeat?*
5. *Quæ sit potestas Syndici?*
6. *Quomodo differat Syndicus à Procuratore, à Administratore, & Oeconomo universitatis?*
7. *Qualiter finiatur officium Syndici, & an solus ab his revocare possit?*

Tertio inter personas, quæ alienas causas suscipiunt, est Syndicus.

§. I.

Definitur Syndicus, quod sit Procurator, qui communi mandato causas & lites Universitatis prosequitur, & administrat. Colligitur ex l. 1. §. 1. ff. Quod cujusque universi. nom.

§. II.

Causa efficiens est commune mandatum Universitatis, quo Syndicus constituitur. Intelligitur autem hic nomine Universitatis omnis communitas unum moraliter constituens, v. g. Civitas, Monasterium, Collegium Clericorum, Studiosorum, Civium, vel Opificum. Consensus constituti non exigitur: quia officium Syndici est publicum, adeoque etiam invitis imponi potest. arguitur ff. de Munerib. & honorib.